

Wydział: Zarządzania i Modelowania Komputerowego

Przedmiot: Technologie informacyjne

Rok I

PYTHON - ĆWICZENIE 3

Pętle to konstrukcje języka programowania, które umożliwiają zdefiniowanie grupy instrukcji, które będą wielokrotnie powtarzane (cykliczne wykonywane określoną liczbę razy, do momentu zajścia pewnych warunków).

1. Instrukcja pętli *for*

W przypadku tej pętli powinno być z góry wiadome, ile razy instrukcje z zakresu pętli mają się wykonać. Przy czym "z góry" oznacza, że w momencie, gdy wykonywanie programu dotrze do tej instrukcji. Składnia instrukcji **for** jest następująca:

for *licznik* **in** *sekwencja*:

 instrukcja1

 instrukcja2

...

Iterowanie odbywa się po elementach dowolnej sekwencji (uporządkowanego zbioru elementów – najczęściej listy), w kolejności, w jakiej te elementy występują w sekwencji.

W przypadku, gdy iteracja przebiega po sekwencji liczb, przydatna jest funkcja wbudowana

range([*start*,] *stop* [, *krok*])

gdzie parametry **start** i **krok** są opcjonalne; pominięcie **start** jest równoznaczne z przyjęciem wartości startowej **0**, pominięcie parametru **krok** oznacza przyjęcie kroku (odległości między elementami sekwencji) równego **1**; parametr **stop** jest ograniczeniem sekwencji, już do niej **nie należy**.

Zauważmy jednak, co się dzieje, gdy próbujemy wyprowadzić polecenie:

```
>>> print(range(10))
range(0, 10)
>>>
```

Pod wieloma względami obiekt zwracany przez **range** zachowuje się tak, jakby był listą, ale w rzeczywistości nią nie jest. Jest to obiekt, który zwraca kolejne elementy żądanej sekwencji podczas iteracji po nim, ale tak naprawdę nie tworzy listy, oszczędzając w ten sposób miejsce.

Pojęcie **lista** zostanie wprowadzone później, ale gdyby zachodziła potrzeba sprawdzenia, jakie elementy znajdują się w sekwencji podczas iteracji, można wykorzystać :

```
>>> list(range(10))
[0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9]
>>>
```

Zadanie 1

Sprawdź, jak przy użyciu **range** uzyskać sekwencję złożoną z liczb całkowitych:

- ciąg arytmetyczny - wartość początkowa **0**, końcowa **9**, krok **1**
- ciąg arytmetyczny – wartość początkowa **1**, końcowa **9** krok **1**

python

- ciąg arytmetyczny – wartość początkowa 1, końcowa 9, krok 2
- ciąg arytmetyczny – wartość początkowa 9, końcowa 1, krok -2

```
>>> print(range(10))
range(0, 10)
>>> print(list(range(10)))
[0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9]
>>> print(range(1,10))
range(1, 10)
>>> print(list(range(1,10)))
[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9]
>>> print(range(1,10,2))
range(1, 10, 2)
>>> print(list(range(1,10,2)))
[1, 3, 5, 7, 9]
>>> range(9, 0, -2)
range(9, 0, -2)
>>> print(list(range(9,0,-2)))
[9, 7, 5, 3, 1]
>>>
```

Przykład 1

Zapisz instrukcję, która wydrukuje kwadraty liczb od 0 do 10. W trybie interaktywnym po każdej instrukcji należy wcisnąć <Enter>

```
>>> for x in range(11):
    print (x,x**2)

0 0
1 1
2 4
3 9
4 16
5 25
6 36
7 49
8 64
9 81
10 100
>>>
```

W celu wyrównania wyprowadzonych tabelarycznie wyników można uzupełnić instrukcję o formatowanie.

```
>>> for x in range(11):
    print('%4i %5i' % (x, x**2))

    0      0
    1      1
    2      4
    3      9
    4     16
    5     25
    6     36
    7     49
    8     64
    9     81
   10    100
>>>
```

Przykład 2

Napisz i uruchom skrypt, który wylicza wartość $n!$ dla $n=0, 1, 2, \dots, 10$. Wykorzystaj

python

definicję:

```
0!=1
n!=(n-1)!*n
```

```
File Edit Format Run Options Window Help
print('n! dla n=0,1,2,... 10')
s=1
print(' 0! =%8i'% s)
for n in range(1,11):
    s=s*n
    print('%2i! =%8i'%(n,s))
```

Po uruchomieniu pojawią się poniższe wyniki:

```
===== RESTART:
n! dla n=0,1,2,... 10
0! =      1
1! =      1
2! =      2
3! =      6
4! =     24
5! =    120
6! =    720
7! =   5040
8! =  40320
9! = 362880
10! = 3628800
>>>
```

Zadania dodatkowe

Napisz, uruchom i przetestuj skrypty:

- **pierwiastki.py**, który przedstawi pierwiastki kwadratowe oraz pierwiastki trzeciego stopnia z liczb od 0 do 100 z krokiem 5
- **potegi.py**, który pokaże kolejne potęgi liczby x (x^n); wykładnik n zmienia się od 0 do 20 z krokiem 2.
- **srednia.py**, który wyznaczy średnią arytmetyczną n kolejno wprowadzanych liczb.
- **sred_plus.py**, który zmodyfikuje skrypt z poprzedniego zadania tak, by wyznaczana była średnia tylko dodatnich, spośród wprowadzonych liczb.
- **pomiary.py**, który wyznacza (w %) „wadliwość” badanej partii wyrobów (w wyniku statystycznej kontroli jakości wyrobów dokonano n pomiarów cechy x ; wartość nominalna cechy wynosi d , a tolerancja jest równa h).

2. Instrukcja pętli while

```
while warunek:
    instrukcja1
    instrukcja2
```

...

Pętla tego typu powtarza blok instrukcji wiele razy, aż **warunek** zostanie oceniony jako **False**; **warunek** jest podawany przed blokiem instrukcji i jest testowany przed każdym wykonaniem zakresu pętli. (innymi słowy blok instrukcji jest wykonywany wtedy, gdy

python

warunek jest prawdziwy, po jego wykonaniu **warunek** sprawdzany jest po raz kolejny) Powtarzany blok instrukcji zapisywany jest z wcięciem (tabulatorem).

Zazwyczaj pętla **while** jest używana, gdy niemożliwe jest ustalenie dokładnej liczby iteracji z góry, ale nie tylko wtedy.

Przykład 3

Wczytaj liczbę całkowitą i podaj, przy użyciu ilu cyfr została ta liczba zapisana.

```
File Edit Format Run Options Window Help
print('sprawdzanie ile cyfr ma wczytana liczba całkowita')
n = int(input('dana liczba n='))
ile = 0
while n > 0:
    n //= 10
    ile += 1
print(ile)
```

Przy każdej iteracji odcinana jest ostatnia cyfra, przy zastosowaniu dzielenia całkowitego przez 10, Zmienna **ile** zapamiętuje ile razy to było wykonane.

```
===== RESTART: F:\PYTHON\ile_cyfr.py :
sprawdzanie ile cyfr ma wczytana liczba całkowita
dana liczba n=4376193
7
>>>
```

Istnieje inny, łatwiejszy sposób rozwiązania tego problemu, dzięki operacjom na napisach (string). Wystarczy wykorzystać funkcję **len**, która zwraca liczbę znaków w łańcuchu znaków.

Przykład 4

Zliczanie, ile spośród liczb podawanych przez użytkownika jest parzystych. Zakończenie obliczeń nastąpi po wprowadzeniu liczby niedodatniej.

```
File Edit Format Run Options Window Help
m=0
a=int(input('podaj liczbę a='))
while a>0:
    if a%2==0:
        m=m+1
    a=int(input('podaj liczbę a='))
if m==0:
    print('brak liczb parzystych')
else:
    print('liczba parzystych było : ',m )
```

Przykład 5

Wyznaczanie kolejnych elementów ciągu Fibonacciego, mniejszych od zadanej liczby . Ciąg Fibonacciego to ciąg, którego dwa początkowe elementy to 0 i 1, a każdy kolejny wyraz jest sumą dwóch poprzednich.

python

```
File Edit Format Run Options Window Help
print('generowanie ciągu Fibonacciego o elementach mniejszych od n')
n=int(input('n='))
a=0
b=1
while a<n:
    print(a, end=' ')
    c=a+b
    a=b
    b=c
print()

===== RESTART: F:\PYTHON\fibonacci.py =====
generowanie ciągu Fibonacciego o elementach mniejszych od n
n=2000
0 1 1 2 3 5 8 13 21 34 55 89 144 233 377 610 987 1597
>>>
```

Powyższy algorytm można zapisać krócej, wykorzystując instrukcję przypisania wielokrotnego:

zmienna_1, zmienna_2,...,zmienna_n=wartość_1, wartość_2,...,wartość_n
równoważnej ciągowi instrukcji:

zmienna_1 =wartość_1

zmienna_2=wartość_2

...

zmienna_n=wartość_n

przy czym najpierw obliczane są wszystkie wartości po prawej stronie znaku = a dopiero wtedy ma miejsce przypisanie.

```
File Edit Format Run Options Window Help
print('generowanie ciągu Fibonacciego o elementach mniejszych od n')
n=int(input('n='))
a,b=0,1
while a<n:
    print(a, end=' ')
    a,b=b,a+b
print()

===== RESTART: F:\PYTHON\fibonacci.py =====
generowanie ciągu Fibonacciego o elementach mniejszych od n
n=2000
0 1 1 2 3 5 8 13 21 34 55 89 144 233 377 610 987 1597
>>>
```

Zapis: **a,b=b, a+b**

oznacza, że najpierw obliczana jest wartość **a+b**, później modyfikowane **b**; przy zastosowaniu „zwykłych” instrukcji przypisania konieczne było wprowadzenie dodatkowej zmiennej **c**.

```
===== RESTART: F:\PYTHON\fibonacci.py =====
generowanie ciągu Fibonacciego o elementach mniejszych od n
n=2000
0 1 1 2 3 5 8 13 21 34 55 89 144 233 377 610 987 1597
>>>
```

Wynik obliczeń jest taki sam jak przy zastosowaniu pierwszego algorytmu.

Przykład 5

„Gra” podobna do Black Jacka: program odczytuje liczby i sumuje je do momentu, w którym suma stanie się większa lub równa 21. Gdyby na wejściu pojawiło się 0, program zatrzymuje działanie nawet, jeśli suma wczytanych liczb jest równa lub mniejsza niż 21.

Przetestuj wprowadzony skrypt i zauważ, że człon **else** jest realizowany tylko wtedy, gdy działanie pętli **while** zakończone jest „normalnie”, czyli gdy **warunek** po **while** okazał się

mieć wartość **False**. Gdy działanie pętli zostało przerwane przez **break**, człon **else** jest pomijany.

```
File Edit Format Run Options Window Help
suma = 0
a = int(input())
while a != 0:
    suma += a
    if suma >= 21:
        print('końcowa suma jest równa ', suma)
        break
    a = int(input())
else:
    print('końcowa suma <= 21 i jest równa', suma, '.')
```

Zadania dodatkowe

Napisz, uruchom i przetestuj skrypty:

- **licz_pplus.py**, który wyznacza iloczyn kolejnych liczb dodatnich parzystych;. obliczanie iloczynu zakończyć, gdy iloczyn ten przekroczy wartość 1000
- **srednia.py**, który wprowadza liczby do momentu napotkania liczby ujemnej i wyznacza średnią wprowadzonych liczb nieujemnych.
- **szereg.py**, który oblicza wartość e^x , korzystając z rozwinięcia w szereg potęgowy z dokładnością **eps**:

$$e^x = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{x^n}{n!}$$

i porównuje uzyskaną wartość z `math.exp(x)`.

- **pierwiastek.py**, który dla zadanej liczby $a > 0$ wyznacza przybliżoną wartość jej pierwiastka kwadratowego, zgodnie ze wzorem:

$$x_{n+1} = 0.5 \left(x_n + \frac{a}{x_n} \right) \quad n=0,1,2,\dots$$

obliczenia zakończ, gdy:

$$|x_{n+1} - x_n| < \varepsilon$$

liczba ε oznacza dokładność obliczeń; przyjmij $x_0=1$

- **równanie.py**, który rozwiązuje metodą iteracji prostej równanie:

$$x - \cos(x) = 0$$

dla znanych wartości przybliżenia początkowego x_0 (dowolna liczba) oraz dokładności obliczeń ε ; kolejne przybliżenia rozwiązania należy wyznaczać z zależności:

$$x_{n+1} = \cos(x_n)$$